

Αστυνομική επιτήρηση και τιμωρία στο δημόσιο Πανεπιστήμιο

ΝΟΜΟΣ 4777/2021

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΕΙ

ΟΜΑΔΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Το πανεπιστήμιο, είναι χώρος
εκπαίδευσης, ελεύθερης
έρευνας, ανεμπόδιστης
διακίνησης ιδεών.

Βασικός πυλώνας με
βάση τον οποίο λειτουργεί
το Πανεπιστήμιο είναι
το Σύνταγμα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για όσους και όσες διδάσκουμε στο πανεπιστήμιο, αυτό είναι χώρος εκπαίδευσης, ελεύθερης έρευνας, ανεμπόδιστης διακίνησης ιδεών. Είναι χώρος γνώσης και δημιουργίας. Αυτό το πανεπιστήμιο δεν είχε ούτε έχει ανάγκη την παρουσία δυνάμεων καταστολής. Η ακαδημαϊκή κοινότητα που ζει και εργάζεται σε αυτό δεν χρειάζεται να αστυνομεύεται. Τα τελευταία χρόνια η κυβέρνηση καλλιέργησε συστηματικά την εικόνα του «πανεπιστημίου της ανομίας» και σήμερα με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες της επιχειρεί να το μετατρέψει σε «πανεπιστήμιο της αστυ(α)νομίας».

Ο νόμος «Εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας, αναβάθμιση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» επιφέρει σοβαρό πλήγμα στον εκπαιδευτικό χαρακτήρα του Πανεπιστημίου.

Βασικός πυλώνας με βάση τον οποίο λειτουργεί το Πανεπιστήμιο είναι το Σύνταγμα.

Το συνταγματικό πλαίσιο που ορίζει το καθεστώς του ελληνικού Πανεπιστημίου.

- Το Σύνταγμα προβλέπει ότι τα Πανεπιστήμια της χώρας έχουν **πλήρη αυτοδιοίκηση** (άρθ. 16.5 Σ).
- Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορούν να φτιάχνουν τα ίδια νόμους για το πώς λειτουργούν.
- Σημαίνει όμως ότι για όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη λειτουργία τους **τα πανεπιστήμια διοικούνται από δικά τους όργανα**, τις πρυτανικές αρχές και τη Σύγκλητο.
- Αυτοί που συντάξανε το Σύνταγμα πίστευαν ότι η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση πρέπει να διέπεται από **ακαδημαϊκή ελευθερία**, δηλαδή ελευθερία της επιστήμης, της έρευνας, της διδασκαλίας, της τέχνης, αλλά και της λειτουργίας του πανεπιστημίου γενικά.
- Εκτίμησαν λοιπόν ότι η ακαδημαϊκή ελευθερία διασφαλίζεται μόνο με την κατοχυρωμένη πλήρη αυτοδιοίκηση των πανεπιστημίων.
- Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σύνθετη και πολύπλευρη. Εκτός από την

ελευθερία της έρευνας και της διδασκαλίας, περιλαμβάνει επίσης το δικαίωμα που έχουν τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας να χρησιμοποιούν τους πανεπιστημιακούς χώρους, τον εξοπλισμό και τα μέσα του.

- Αντίστοιχα, η πλήρης αυτοδιοίκηση του πανεπιστημίου αφορά, εκτός από τη διδασκαλία και την έρευνα, και τη διαχείριση και τη διοίκηση των χώρων, των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού του κάθε ιδρύματος.
- Από αυτά προκύπτει ότι, σύμφωνα με την αρχή της πλήρους αυτοδιοίκησης, κεντρική αρμοδιότητα των πρυτανικών αρχών και των άλλων οργάνων του πανεπιστημίου είναι να εγγυώνται την **ασφάλεια** τόσο των προσώπων που συμμετέχουν στη λειτουργία του πανεπιστημίου (μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας) όσο και της ίδιας αυτής λειτουργίας στις πολλαπλές της μορφές (μαθήματα, έρευνα, εκδηλώσεις, εργαστήρια, βιβλιοθήκες, κτλ.).
- Όλοι οι νόμοι του κράτους ισχύουν το ίδιο μέσα όσο και έξω από το πανεπιστήμιο.
- Όμως αρμόδιοι για την τήρηση της τάξης και την εύρυθμη λειτουργία της πανεπιστημιακής ζωής είναι τα πανεπιστημιακά όργανα. Γι' αυτό και, σύμφωνα με το Σύνταγμα, η αστυνομία δεν επιτρέπεται να μπαίνει στους πανεπιστημιακούς χώρους παρά μετά από πρόσκληση των πανεπιστημιακών αρχών, εκτός αν συμβαίνει κάποιο σοβαρό έγκλημα.

Γίνεται έτσι σαφές ότι πανεπιστημιακό άσυλο δεν σημαίνει ούτε «άβατο» ούτε «ασυλία» από τον νόμο που ισχύει για όλους, αντίθετα από ό,τι υποστηρίζουν πολλοί και παρά την νομοθετική του κατάργηση τον Αύγουστο του 2019.

Επομένως είναι σαφές ότι οι διατάξεις του νόμου 4777/2021 απέχουν από τις γενικές κατευθύνσεις που δίνει το δημοκρατικό μας πολίτευμα για το δημόσιο πανεπιστήμιο.

Ο Νόμος 4777/2021 αποτυπώνει την αντίληψη της κυβέρνησης για την ακαδημαϊκή ελευθερία και για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν ώστε να «αναβαθμιστεί». Σε τι συνίσταται αυτή η «αναβάθμιση» αποκαλύπτεται ανάγλυφα στα τρία κεφάλαια του Β' μέρους, που αφορούν στην Ασφάλεια (κεφάλαιο Α': Πολιτική ασφάλειας και προστασίας των Α.Ε.Ι.), την Αστυνόμευση και αστυνομική καταστολή (κεφάλαιο Β': Ομάδες Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (ΟΠΠΙ) και το Πειθαρχικό δίκαιο για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες (κεφάλαιο Γ').

1 Πολιτική ασφαλείας και προστασίας των ΑΕΙ και ομάδες προστασίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (κεφάλαια α΄ και β΄ του ν. 4777)

Στα άρθρα των κεφαλαίων αυτών σκιαγραφείται το νέο περιβάλλον που διαμορφώνει ο νόμος για τα πανεπιστήμια, αποκλειστικά προσανατολισμένο στην επιτήρηση ανθρώπων, χώρων και δραστηριοτήτων. Το περιβάλλον αυτό είναι μακριά από την εκπαιδευτική αποστολή και τις ανάγκες της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Οι τίτλοι πολλών από τα άρθρα αυτά είναι αποκαλυπτικοί:

- Άρθρο 12: Σχέδιο ασφάλειας και προστασίας των Α.Ε.Ι.
- Άρθρο 13: Άσκηση αρμοδιοτήτων επί θεμάτων ασφάλειας και προστασίας
- Άρθρο 14: Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας
- Άρθρο 15: Επιτροπή Ασφάλειας και Προστασίας Α.Ε.Ι.
- Άρθρο 16: Κανονισμός ελεγχόμενης πρόσβασης Α.Ε.Ι.
- Άρθρο 18: Σύσταση Ομάδων Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων
- Άρθρο 19 Διατάξεις για τους Ειδικούς Φρουρούς

Ήδη από την ανάγνωση αυτών των άρθρων του νόμου φαίνεται καθαρά ότι το πανεπιστήμιο εμφανίζεται ως τόπος γενικευμένης παρανομίας και εγκληματικότητας, ως ιδιαίτερα «εγκληματολογικά βεβαρημένη περιοχή», όπου συνεχώς βρίσκεται σε κίνδυνο η ζωή και η σωματική ακεραιότητα όσων διδάσκονται, διδάσκουν ή εργάζονται εκεί, καθώς και η δημόσια παρουσία.

Κατά συνέπεια εμφανίζεται να είναι αναγκαία όχι μόνο η φύλαξη και η ενισχυμένη αστυνόμευση των πανεπιστημιακών χώρων, αλλά και η μόνιμη παρουσία αστυνομικής δύναμης. Ακόμη περισσότερο εμφανίζεται να είναι αναγκαία η συνεχής τεχνολογική επιτήρηση ανθρώπων και υποδομών.

Η πρόσφατη κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου και ο νόμος 4777/2021 στηρίζονται στην ίδια αντίληψη.

- Όπως θα δούμε, ο νόμος προβλέπει ότι εγκαθίστανται ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας στα πανεπιστήμια (άρθ. 12)
- Ως τέτοια θεωρούνται ιδίως:

α) μέσα επιτήρησης που έχουν τη δυνατότητα λήψης ή καταγραφής εικόνας και ήχου σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους του ΑΕΙ.

Δηλαδή στους περισσότερους χώρους του πανεπιστημίου θα είναι δυνατό να καταγράφονται οι δραστηριότητες όλων σε εικοσιτετράωρη βάση. Εξαιρούνται οι χώροι εργασίας των διδασκόντων και του διοικητικού προσωπικού, οι παραδόσεις μαθημάτων και οι αίθουσες διδασκαλίας (παρ. 6).

β) ηλεκτρονικά μηχανήματα ανίχνευσης απαγορευμένων αντικειμένων και ουσιών στις εισόδους εξωτερικών ή εσωτερικών χώρων των ΑΕΙ,

γ) μέσα ειδοποίησης άμεσου κινδύνου με φωτεινή ένδειξη και ηχητικά, όπως συναγερμός και

δ) αισθητήρες ανίχνευσης κίνησης και αποσυναρμολόγησης.

- Ο νόμος επιτρέπει επίσης σε κάθε ΑΕΙ να παίρνει πρόσθετα μέτρα ώστε να ενισχύσει την ασφάλεια και την προστασία του, όπως:
 - εφαρμογή φωτισμού ασφάλειας σε εξωτερικούς χώρους του ΑΕΙ,
 - πρόσληψη προσωπικού ασφαλείας.
- Τα παραπάνω τεχνικά μέσα επιτήρησης εγκαθίστανται και λειτουργούν με στόχο να προλάβουν και να αντιμετωπίσουν αξιόποινες πράξεις, όπως:
 - εγκλήματα κατά της δημόσιας τάξης (π.χ. διέγερση σε ανυπακοή, εγκληματική οργάνωση, τρομοκρατικές πράξεις, διατάραξη κοινής ειρήνης),
 - κοινώς επικίνδυνα εγκλήματα (π.χ. εμπρησμός, έκρηξη, κατασκευή και κατοχή εκρηκτικών υλών, παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών),
 - εγκλήματα κατά της ζωής (ανθρωποκτονία, έκθεση, παράλειψη προσφοράς βοήθειας),
 - εγκλήματα κατά της σωματικής ακεραιότητας (π.χ. σωματική βλάβη, συμβολική),
 - εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας (π.χ. αρπαγή, εμπορία ανθρώπων, παράνομη κατακράτηση, αυτοδικία, απειλή, διατάραξη οικιακής ειρήνης),

- εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής (π.χ. βιασμός, προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, μαστροπεία, προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας),
- εγκλήματα κατά περιουσιακών αγαθών (π.χ. κλοπή, υπεξαίρεση, φθορά ξένης ιδιοκτησίας, ληστεία) και
- κακουργήματα της νομοθεσίας που αφορά εξαρτησιογόνες ουσίες (σοβαρές πράξεις διακίνησης ναρκωτικών).

Τα παραπάνω μέτρα και οι υπηρεσίες στις οποίες ανατίθεται να τα εποπτεύουν έχουν στόχο τη συγκέντρωση υλικού που ευνοεί την καταστολή. Με άλλα λόγια, εγκαθίσταται ένα πλέγμα συστημάτων ασφαλείας για την πρόληψη και αντιμετώπιση συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων, που ο νόμος θεωρεί ότι γίνονται συχνά στους πανεπιστημιακούς χώρους.

Οι υπηρεσίες που θα είναι αρμόδιες για τη λειτουργία των παραπάνω μέσων επιτήρησης είναι:

- α) Το **Κέντρο Ελέγχου και Λήψης Σημάτων και Εικόνων**, το οποίο λειτουργεί με το προσωπικό της Μονάδας Ασφάλειας και Προστασίας και το προσωπικό των Ομάδων Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (ΟΠΠΙ)
- β) Η **Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας**
- γ) Οι **Ομάδες Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων** (ΟΠΠΙ).

Δημιουργούνται επομένως τρεις δομές που δεν περιλαμβάνονται στο συνηθισμένο οργανόγραμμα του πανεπιστημίου και δεν ελέγχονται από τα πανεπιστημιακά όργανα, ενώ συνεργάζονται άμεσα με την αστυνομία. Σε αυτές τις δομές το Πανεπιστήμιο εκπροσωπείται μόνο από τον/την πρύτανη ή έναν/μία από τους αντιπρυτάνεις που εκείνος έχει ορίσει. (άρθ. 12)

- Το **Κέντρο Ελέγχου και Λήψης Σημάτων και Εικόνων** (άρθ. 12, παρ. 3) συλλέγει δεδομένα η επεξεργασία των οποίων αποτελεί αρμοδιότητα του πανεπιστημίου αλλά και των ΟΠΠΙ.

Δημιουργείται έτσι μια δεξαμενή προσωπικών δεδομένων που η αστυνομία μπορεί να τα επεξεργάζεται προληπτικά. Πώς όμως νομιμοποιείται μια τέτοια λειτουργία και συγκεντρώνονται προσωπικά δεδομένα χωρίς να προβλέπεται έλεγχος για το κατά πόσο τηρείται η νομοθεσία για την προστασία τους;

- Η **Μονάδα Ασφάλειας και Προστασίας** (ΜΑΠ) (άρθ. 14) έχει κομβικό ρόλο, καθώς αυτή χειρίζεται όλο το σύστημα ασφάλειας που αφορά τόσο τον σχεδιασμό όσο και τη λειτουργία των μέσων επιτήρησης και ιδίως την αρχειοθέτηση δεδομένων.
- Η μονάδα στελεχώνεται από τακτικό προσωπικό του πανεπιστημίου και προσωπικό που απασχολείται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου.

Η μονάδα αυτή υπάγεται απευθείας στον/στην Πρύτανη και δεν εντάσσεται στη διοικητική διάρθρωση του πανεπιστημίου. Ο νόμος δεν προβλέπει άλλο σύστημα λογοδοσίας ή ελέγχου. Έτσι στην πραγματικότητα η μονάδα αυτή λειτουργεί εκτός τακτικής διοίκησης. Κυρίως όμως προβλέπεται ότι ασχολείται με την αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς προληπτικά! Ασχολείται, δηλαδή, με συμπεριφορές που ο νόμος δεν καθορίζει ως εγκλήματα και που εξ ορισμού η οριοθέτησή τους είναι ρευστή και δύσκολη. Με ποια κριτήρια ορισμένες πράξεις θα ορίζονται ως «παραβατικές»;

- Ειδικότερα, η μονάδα είναι αρμόδια (άρθ. 14, παρ. 2) μεταξύ άλλων για την εξασφάλιση της ομαλής και εύρυθμης λειτουργίας του ΑΕΙ.

Δεν διευκρινίζεται όμως τι σημαίνει «ομαλή και εύρυθμη λειτουργία», ποια είναι τα όριά της και ποιος το κρίνει.

- Η ΜΑΠ είναι επίσης αρμόδια για (άρθ. 14, παρ. 2 επ.):
 - τον σχεδιασμό δράσεων και την υποβολή εισηγήσεων προς την Επιτροπή Ασφάλειας και Προστασίας του ΑΕΙ που θα ενισχύουν το επιπέδο ασφάλειας και προστασίας των υποδομών και του εξοπλισμού του.

Ο νόμος δεν αναφέρει ούτε εδώ κριτήρια. Αυτά θα έπρεπε να προσδιορίζονται και να είναι προσανατολισμένα και προσαρμοσμένα στη λειτουργία των ΑΕΙ.

- την υποστήριξη του πρύτανη του ΑΕΙ σε θέματα ασφάλειας και προστασίας, καθώς και της Επιτροπής Ασφάλειας και Προστασίας ΑΕΙ για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Δεν διευκρινίζεται τι εννοείται με τον όρο «υποστήριξη» ούτε εάν και σε ποιο βαθμό είναι υποχρεωμένος ο/η πρύτανης να λαμβάνει υπόψη τις εισηγήσεις της μονάδας αυτής.

- τον σχεδιασμό προγραμμάτων, δράσεων, σεμιναρίων, εκδηλώσεων ενημερωτικού χαρακτήρα και άλλων συναφών δράσεων και πρωτοβουλιών, σε συνεργασία με φορείς του δημοσίου τομέα ή κοινωνικούς φορείς, με σκοπό την ευαισθητοποίηση του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού, καθώς και των φοιτητών **για την προληπτική αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς**, καθώς και για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων.

Αν συνδυάσουμε την αρμοδιότητα αυτή με την πρόβλεψη του νόμου που επιτρέπει να ανατίθενται σε ιδιώτες η φύλαξη των υποδομών και εγκαταστάσεων του ΑΕΙ, η εφαρμογή του συστήματος ελεγχόμενης πρόσβασης και η στελέχωση, λειτουργία και υποστήριξη του Κέντρου Ελέγχου και Λήψης Σημάτων και Εικόνων, θα δούμε ότι μπορεί να συμβάλει να μετατραπεί το πανεπιστήμιο σε οικονομικά αποδοτικό πεδίο της αγοράς της ασφάλειας. Αν μάλιστα πάρουμε υπόψη μας την προληπτική αντιμετώπιση της παραβατικής συμπεριφοράς, το πανεπιστήμιο γίνεται ένα ακόμα εργαλείο με στόχο να επιβληθεί και να εμπεδωθεί το νέο σύστημα ολικής επιτήρησης και αστυνόμευσης, όχι μόνο με τη βία, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση με ήπια μέσα.

- την τήρηση μητρώου όλων των μέσων, ηλεκτρονικών συστημάτων και τεχνολογικού εξοπλισμού ασφάλειας που εγκαθίστανται στους χώρους του ΑΕΙ και την εκπόνηση σχεδίων ασφάλειας και αντιμετώπισης καταστροφών, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας.

Το στοιχείο αυτό προσδίδει στη συγκεκριμένη μονάδα κομβικό ρόλο στην επιτήρηση της κατάστασης ασφάλειας στο πανεπιστήμιο.

- Η μονάδα αυτή χρηματοδοτείται από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ).

Έτσι ένα τμήμα των πόρων του πανεπιστημίου από ερευνητικά προγράμματα μετατοπίζεται από την έρευνα στην ασφάλεια.

- Προβλέπεται η σύσταση Επιτροπής Ασφάλειας και Προστασίας των ΑΕΙ (άρθ. 15). Στην επιτροπή συμμετέχουν και μέλη ΔΕΠ.

Δεδομένου ότι τα μέλη ΔΕΠ δεν γνωρίζουν σχετικά με ζητήματα ασφαλείας, εκτός αν έχουν τέτοια ειδικότητα, προκύπτει ότι η παρουσία τους θα είναι απλώς διακοσμητική και θα υπερισχύει η γνώμη του προϊστάμενου της Μονάδας Ασφάλειας και Προστασίας.

Η ελεγχόμενη πρόσβαση που προβλέπεται κατά περίπτωση σε εξωτερικούς ή εσωτερικούς χώρους του πανεπιστημίου (άρθ. 16) προϋποθέτει εκτός των άλλων και ένα σύστημα ταυτοπροσωπίας και ελέγχων. Αυτό σημαίνει ότι θα δημιουργηθούν τεράστιες βάσεις δεδομένων, που θα καταγράφουν την κίνηση στο πανεπιστήμιο σε εικοσιτετράωρη βάση. Δημιουργούνται έτσι συνθήκες πανοπτικής επιτήρησης του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος. Οι χώροι του πανεπιστημίου μετατρέπονται σε περικλειστές κοινότητες και σε περιβάλλοντα κοινωνικού διαχωρισμού.

- Προβλέπεται επίσης η σύσταση των **Ομάδων Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων** (ΟΠΠΙ).

Οι ομάδες αυτές συγκροτούνται από αστυνομικό προσωπικό και ειδικούς φρουρούς που προσλαμβάνονται για το σκοπό αυτό και υπάγονται στην Ελληνική Αστυνομία ακόμα και όταν εγκαθίστανται στο ΑΕΙ. Η υπηρεσιακή τους κατάσταση ρυθμίζεται από τις πάγιες διατάξεις που διέπουν το αστυνομικό προσωπικό και τους ειδικούς φρουρούς και η μισθοδοσία τους βαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.

- Οι ΟΠΠΙ έχουν τρία βασικά καθήκοντα (άρθ. 18):

α) Την πρόληψη της τέλεσης και την αντιμετώπιση κάθε αξιόποινης πράξης εντός των χώρων των ΑΕΙ.

Δεν προβλέπεται πώς θα γίνει αυτό. Μπορεί κανείς να υποθέσει ότι θα ισχύουν όσα προβλέπονται για την αστυνομία κατά τη συνήθη άσκηση του έργου της. Δηλαδή, οι ειδικοί φρουροί των ΟΠΠΙ θα μπορούν να διενεργούν περιπολίες, να κάνουν ελέγχους ταυτότητας, αντικειμένων, χώρων και άρα, θα μπορούν να ψάχνουν ό,τι μεταφέρουν οι φοιτητές, και γιατί όχι, τους χώρους διδασκαλίας, τα γραφεία του προσωπικού κ.λπ., και όλα αυτά προληπτικά, με μόνη αιτιολογία την υπόνοια για κάποιο παράπτωμα.

Ας σημειωθεί ότι οι ειδικοί φρουροί που θα στελεχώνουν τις ΟΠΠΙ και θα αστυνομεύουν τα πανεπιστήμια εισάγονται στην Ελληνική Αστυνομία εκτός πανελλαδικών εξετάσεων και η εκπαίδευσή τους είναι πολύ σύντομη, αντίθετα από τους αστυνομικούς της ΕΛΑΣ. Αυτό κάνει ακόμη πιο προβληματικό το γεγονός ότι προβλέπεται να αναλαμβάνουν προανακριτικές αρμοδιότητες που δεν έχουν πουθενά αλλού οι ειδικοί φρουροί (άρθ. 19). Το γεγονός αυτό προκαλεί σοβαρές αντιρρήσεις και ερωτηματικά στην πανεπιστημιακή κοινότητα.

Ειδικότερα, το ότι ο νόμος παρέχει στους ειδικούς φρουρούς των ΟΠΠΙ προανακριτικές αρμοδιότητες σημαίνει ότι αυτοί είναι αρμόδιοι, ανάμεσα σε άλλα, να συλλέγουν υλικό ως τεκμήριο εγκλήματος χωρίς να λογοδοτούν και να υποβάλλουν ερωτήσεις σε μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας με την ιδιότητα του προανακριτικού υπαλλήλου πριν ακόμα επιληφθεί ο Εισαγγελέας.

β) Τη στελέχωση και λειτουργία των Κέντρων Ελέγχου και Λήψης Σημάτων και Εικόνων μαζί με το προσωπικό των ΑΕΙ.

Άρα οι ειδικοί φρουροί των ΟΠΠΙ έχουν πρόσβαση στα σχέδια ασφάλειας, στα δεδομένα των φοιτητών και γενικότερα όσων κινούνται στον πανεπιστημιακό χώρο. Όμως οι ειδικοί φρουροί δεν είναι μόνιμο και ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό της ΕΛΑΣ, αλλά είναι επί θητεία. Γι' αυτό η παρουσία τους στους πανεπιστημιακούς χώρους παραμένει ανατιολόγητη, ενώ παραβιάζει το αυτοδιοίκητο των πανεπιστημίων.

γ) Την πραγματοποίηση περιπολιών στο πλαίσιο των καθηκόντων για πρόληψη και καταστολή κάθε αξιόποινης πράξης εντός των πανεπιστημιακών χώρων.

- Οι ειδικοί φρουροί δεν θα φέρουν πυροβόλα όπλα, αλλά άλλον εξοπλισμό.

Τι μπορεί να είναι ο εξοπλισμός αυτός άλλο από αστυνομικές ράβδους, σπρέι, χειροπέδες κ.λπ.; Δεν είναι αυτό παράγοντας που από μόνος του υπονομεύει την ειρήνη στο πανεπιστήμιο;

Ο νόμος δεν προβλέπει πουθενά, έστω αντισταθμιστικά, την υποχρέωση των ειδικών φρουρών να φέρουν διακριτικά αναγνώρισης, λ.χ. ένα ειδικό σήμα ή έναν ειδικό αριθμό που δηλώνει τη μονάδα στην οποία ανήκουν. Αντίθετα, τους παρέχει, όπως είδαμε, αυξημένες εξουσίες.

- Τέλος:

α) Ειδική διάταξη προβλέπει ότι αν τα πανεπιστήμια δεν εγκρίνουν τον κανονισμό ελεγχόμενης πρόσβασης και δεν εφαρμόσουν το σχετικό σύστημα μέσα σε τέσσερις μήνες από τη δημοσίευση του νόμου, θα περικόπτεται η τακτική δημόσια επιχορήγησή τους (άρθ. 16, παρ. 4).

Ουσιαστικά τα πανεπιστήμια που δεν θα συμμορφωθούν στα παραπάνω θα έχουν οικονομικές κυρώσεις, με συνέπεια τη μείωση της χρηματοδότησής τους.

β) Ο νόμος αυστηροποιεί και διευρύνει το αξιόποινο της διάταξης του Ποινικού Κώδικα για τη «Διατάραξη της λειτουργίας υπηρεσίας» (άρθ. 168 ΠΚ) με δύο τρόπους (άρθ. 33):

- μετατρέποντας σε αδίκημα την περίπτωση που κάποιος/α παραμένει στους χώρους τους πανεπιστημίου παρά την απαγόρευση των πανεπιστημιακών αρχών ή διακόπτει ή διαταράσσει σοβαρά τη λειτουργία του πανεπιστημίου και
- αυξάνοντας την ποινή για όποιον/α εμποδίζει ή διαταράσσει σοβαρά τη λειτουργία κάποιου πανεπιστημιακού οργάνου.

Με άλλα λόγια, ο νόμος ποινικοποιεί κάθε μορφή διαμαρτυρίας μέσα στο πανεπιστήμιο.

Τέλος, ο νόμος επιβεβαιώνει τη συναρμοδιότητα του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (άρθ. 17 και 20). Έτσι θα εξασφαλιστεί η καλή λειτουργία στο πανεπιστήμιο της τρίτης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα... Το περιεχόμενο του νόμου δείχνει πανηγυρικά ποιο από τα δύο υπουργεία θα έχει τα πρωτεία.

Ιδού, λοιπόν, τι λείπει από τα ελληνικά δημόσια Πανεπιστήμια: η ασφάλεια, η προστασία και η ελεγχόμενη πρόσβαση. Προφανώς περισσεύουν το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό, το διοικητικό και τεχνικό προσωπικό, οι φοιτήτριες/ητές, οι αίθουσες, τα εργαστήρια και οι λοιπές εγκαταστάσεις.

2 Πειθαρχικό δίκαιο φοιτητών (κεφάλαιο γ΄ του ν. 4777)

- Όπως οι διδάσκοντες ή το διοικητικό προσωπικό των πανεπιστημίων, έτσι και οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ως μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας έχουν εκτός από **δικαιώματα και υποχρεώσεις**, των οποίων η παραβίαση τιμωρείται.
- Στο πλαίσιο της αυτοδιοίκησης, τα πανεπιστημιακά όργανα είναι αρμόδια για να ελέγχουν και να τιμωρούν συμπεριφορές του προσωπικού και των φοιτητών και φοιτητριών που παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους. Η λειτουργία τους ρυθμιζόταν μέχρι σήμερα από τους εσωτερικούς κανονισμούς των πανεπιστημίων.
- Ο νέος νόμος προβλέπει για όλα τα πανεπιστήμια το ίδιο νέο ειδικό πειθαρχικό δίκαιο για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες.¹

Θα ήταν πιο συμβατό με την συνταγματικά κατοχυρωμένη πλήρη αυτοδιοίκηση τους να εμπιστευθεί ο νομοθέτης τα ίδια τα πανεπιστήμια να θέσουν τους κανόνες του πειθαρχικού δικαίου για τους φοιτητές και τις φοιτήτριές τους. Ωστόσο, δεν μπορεί να υποστηρίξει κανείς εύκολα ότι η απ' ευθείας ρύθμιση του πειθαρχικού δικαίου των φοιτητών από τον νομοθέτη είναι αντισυνταγματική. Άλλωστε, ήδη αυτό ακριβώς συμβαίνει με το πειθαρχικό δίκαιο που ισχύει για τους καθηγητές και λέκτορες (ν. 249/1976, κ.α.) και το διοικητικό προσωπικό (Δημοσιοϋπαλληλικός Κώδικας).

Όμως, το νέο αυτό πειθαρχικό δίκαιο εξυπηρετεί μια επιθετική πολιτική αντίληψη, που θεωρεί ότι τα πανεπιστήμια αποτελούν «άντρα ανομίας», αντίληψη την οποία αναπαράγουν μαζικά τα ΜΜΕ.

Στοχοποιεί έτσι πρακτικές που έχουν συνδεθεί συμβολικά με τις κινήσεις φοιτητικής διαμαρτυρίας και διεκδίκησης ή την αυτόνομη κοινωνική ζωή των φοιτητών μέσα σε ένα σύγχρονο campus.

Αυτό φαίνεται από το ότι ο νόμος προβλέπει –όπως θα δούμε– ένα νέο συλλογικό όργανο που μπορεί να επιβάλλει με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα Πανεπιστήμια πειθαρχικές ποινές για τα πειθαρχικά παραπτώματα των φοιτητών και των φοιτητριών. Η διαγραφή αποτελεί την ύστατη πειθαρχική ποινή.

1. Ο νόμος κακώς χρησιμοποιεί μόνο τους αρσενικούς γραμματικούς τύπους.

Ο νόμος υποχρεώνει τα πανεπιστήμια να εφαρμόσουν άμεσα τις νέες ρυθμίσεις και να τις εντάξουν στον εσωτερικό τους κανονισμό, αφήνοντας πολύ μικρά περιθώρια να διατυπώσουν διαφορετικούς κανόνες.

Τα **βασικά πειθαρχικά παραπτώματα** είναι εννιά (άρθ. 23):

- α) η παραβίαση του αδιάβλητου των εξετάσεων,
- β) η λογοκλοπή,
- γ) η καταστροφή περιουσίας του πανεπιστημίου ή των διδασκόντων,
- δ) η παρεμπόδιση της εκπαιδευτικής, ερευνητικής και διοικητικής λειτουργίας του πανεπιστημίου,
- ε) η χρήση των χώρων και των υποδομών του πανεπιστημίου χωρίς άδεια,
- ζ) η χρήση των χώρων και των υποδομών για σκοπούς που δεν ταιριάζουν με την αποστολή του,
- η) η ρύπανση και η ηχορύπανση,
- θ) η χρήση και η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, και
- ι) η τέλεση πλημμελήματος ή κακουργήματος που συνδέεται με την φοιτητική ιδιότητα.

Ο τρόπος που είναι διατυπωμένα τα παρακάτω παραπτώματα μπορεί να οδηγήσει σε προβληματική εφαρμογή των πειθαρχικών διατάξεων που να προκαλέσει διατάραξη της ακαδημαϊκής ειρήνης:

Παράπτωμα Δ: Τι σημαίνει «παρεμπόδιση»; Ο όρος είναι αόριστος, επιδέχεται πολλές ερμηνείες ανάλογα με την περίπτωση. Για παράδειγμα, μια κατάληψη, που γίνεται συμβολικά και ειρηνικά –χωρίς να προκληθούν υλικές ζημιές ή να ασκηθεί βία–, για ακαδημαϊκό ζήτημα ή ως ευρύτερη πολιτική διαμαρτυρία, θα θεωρηθεί παρεμπόδιση της λειτουργίας του πανεπιστημίου;

Παράπτωμα Ε: Τι σημαίνει ότι απαγορεύεται στους φοιτητές και τις φοιτήτριες να χρησιμοποιούν τους χώρους του πανεπιστημίου «χωρίς άδεια»; Δεν έχουν το δικαίωμα να τους χρησιμοποιούν όπως όλη η πανεπιστημιακή κοινότητα; Ο νομοθέτης θεωρεί ότι κάθε χρήση χώρου χωρίς άδεια παρεμποδίζει τη λειτουργία του πανεπιστημίου. Η απαγόρευση αυτή στοχεύει διάφορες εκδηλώσεις της συλλογικής δράσης και της κοινωνικής ζωής των

φοιτητών. Πώς είναι δυνατό σε συνθήκες ακαδημαϊκής ελευθερίας η απλή συλλογική χρήση οποιουδήποτε χώρου (για παράδειγμα, μια υπαίθρια ψυχαγωγική εκδήλωση ή συζήτηση) να χρειάζεται προηγούμενη άδεια της πανεπιστημιακής αρχής;

Παράπτωμα Ζ: Τι σημαίνει «χρήση που δεν συνάδει με την αποστολή του ΑΕΙ»; Στους σκοπούς των πανεπιστημίων δεν είναι μόνο η έρευνα και η διδασκαλία, αλλά περιλαμβάνονται και ευρύτερες δράσεις που συμβάλλουν στη διάπλαση ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών (άρθ. 16.2 Σύνταγμα) και συνεπώς δημοκρατικών και κριτικά σκεπτόμενων ανθρώπων. Με ποια κριτήρια μπορεί να προσδιοριστεί ποιες εκδηλώσεις πολιτιστικού, κοινωνικού ή και πολιτικού περιεχομένου «συνάδουν» ή όχι με την αποστολή του πανεπιστημίου;

Παράπτωμα Η: Πώς προσδιορίζεται πότε μια πράξη ρύπανσης-ηχορύπανσης συνιστά παράπτωμα που επιφέρει πειθαρχική κύρωση;

Παράπτωμα Ι: Γιατί περιλαμβάνονται τα πλημμελήματα στα πειθαρχικά παραπτώματα με ποινές που μπορούν να οδηγήσουν σε διαγραφή φοιτητών και φοιτητριών; Έτσι εισάγεται διπλή τιμωρία και «εγκληματοποιείται» δυσανάλογα η ακαδημαϊκή ζωή.

Συμπέρασμα: Ο νόμος μετατρέπει σε πειθαρχικά παραπτώματα συνηθισμένες πτυχές της φοιτητικής ζωής και δράσης μέσα στους πανεπιστημιακούς χώρους. Έτσι προωθείται και ενισχύεται μια συντηρητική ηθικολογία που επιπλέον ποινικοποιεί κάθε φοιτητική ενασχόληση με οτιδήποτε δεν είναι παρακολούθηση μαθημάτων και μελέτη.

- **Οι ποινές** για τα πειθαρχικά παραπτώματα ορίζονται στο νόμο ως εξής (άρθ. 24):
 - α) έγγραφη επίπληξη,
 - β) απαγόρευση συμμετοχής σε εξετάσεις σε ένα ή περισσότερα μαθήματα, για μία ή περισσότερες εξεταστικές περιόδους,
 - γ) προσωρινή ή μόνιμη απαγόρευση χρήσης εξοπλισμού ή εγκαταστάσεων του ΑΕΙ,
 - δ) προσωρινή αναστολή της φοιτητικής ιδιότητας από 1-24 μήνες,
 - ε) οριστική διαγραφή (μόνον για τα παραπτώματα 3, 4, 8 και 9)

- Ο κανονισμός του κάθε πανεπιστημίου μπορεί να αντιστοιχίσει με διαφορετικό τρόπο τα παραπτώματα με τις ποινές. Μόνο οι προϋποθέσεις για την οριστική διαγραφή δεν μπορούν να αλλάξουν.

Ερώτημα: *Τι σημαίνει όταν προβλέπεται ως πειθαρχική ποινή η απαγόρευση συμμετοχής σε εξετάσεις για παράπτωμα που δεν είναι αναγκαστικά λογοκλοπή ή αντιγραφή; Πρόκειται για ποινή που είναι αυθαίρετη και το μόνο που προκαλεί είναι ότι καθυστερεί τον φοιτητή ή τη φοιτήτρια από το να πάρουν το πτυχίο τους.*

Τα όργανα και οι διαδικασίες

- Ο νόμος προβλέπει διαφορετικά όργανα για πιο ελαφριά ή πιο βαριά παραπτώματα. Συγκεκριμένα:
 - α) Τα ελαφριά παραπτώματα κρίνονται από μονοπρόσωπο όργανο: τον/την πρόεδρο Τμήματος ή τον/την κοσμήτορα μονοτμηματικής Σχολής του φοιτητή ή της φοιτήτριας που διώκεται.
 - Εάν ο/η πρόεδρος/κοσμήτορας δεν ασκήσει πειθαρχική δίωξη, τότε μπορεί να ενεργοποιηθεί ο/η πρύτανης ή ο/η αντιπρύτανης ακαδημαϊκών υποθέσεων.
 - Το παραπάνω μονοπρόσωπο όργανο μπορεί να επιβάλει **μόνο** τις ποινές α και β (έγγραφο επίπληξη και αποκλεισμό από τις εξετάσεις ενός ή περισσότερων μαθημάτων σε μία εξεταστική περίοδο).
 - Αν το παράπτωμα δικαιολογεί βαρύτερη ποινή, τότε η υπόθεση παραπέμπεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο Φοιτητών (άρθ. 25.2).
 - β) Τα βαρύτερα παραπτώματα κρίνονται από το Πειθαρχικό Συμβούλιο Φοιτητών (ΠΣΦ) (άρθ. 25.3). Αυτό είναι 5μελές, τα μέλη του έχουν διετή θητεία και το συγκροτεί ο/η πρύτανης (άρθ. 32.1). Αποτελείται από:
 1. τον/την αντιπρύτανη ακαδημαϊκών υποθέσεων (πρόεδρο),
 2. το αρχαιότερο μέλος της κοσμητείας,
 3. δύο μέλη ΔΕΠ του Τμήματος από το οποίο προέρχεται ο/η φοιτητής/τρια που διώκεται πειθαρχικά,
 4. έναν εκπρόσωπο των φοιτητών/τριών (που εκλέγεται ηλεκτρονικά για ένα χρόνο από το σύνολο των φοιτητών/τριών (άρθ. 25.4)).

Το Πειθαρχικό Συμβούλιο Φοιτητών δεν είναι συμβούλιο φοιτητών, όπως παραπλανητικά δηλώνει ο τίτλος του. Ο τρόπος που συγκροτείται είναι κακότεχνα διατυπωμένος στο νόμο. Σύμφωνα με τη σχετική διάταξη, κάθε Τμήμα και κάθε Σχολή θα πρέπει να υποδείξει εκπροσώπους της με διετή θητεία σε αυτό το “υπερόργανο”, που θα λειτουργεί με διαφορετική σύνθεση ανάλογα με το Τμήμα ή τη Σχολή στην οποία φοιτά ο φοιτητής ή η φοιτήτρια που διώκεται πειθαρχικά.

Επιπλέον, ενώ στο όργανο αυτό εκπροσωπούνται η Πρυτανεία, η Σχολή και το Τμήμα, η φοιτητική συμμετοχή, μία μόνο, δεν προβλέπεται να είναι από το Τμήμα ή τη Σχολή του φοιτητή ή της φοιτήτριας που διώκεται, αλλά εκλέγεται από το σύνολο των φοιτητών και φοιτητριών του πανεπιστημίου. Έτσι ο φοιτητής ή η φοιτήτρια που διώκεται πειθαρχικά δεν μπορεί να κριθεί από συμφοιτητές και συμφοιτήτριές του/της που έχουν εξοικείωση με το συγκεκριμένο περιστατικό. Επιπλέον, μπορεί να θεωρείται βέβαιο ότι τη θέση αυτή θα ελέγχει η κυρίαρχη φοιτητική παράταξη.

- Προβλέπεται Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ) όταν το πρόσωπο που έκανε τις παράτυπες πράξεις είναι άγνωστο. Αν διαπιστωθεί τελικά ότι είναι φοιτητής/τρια, ασκείται πειθαρχική δίωξη (άρθ. 27.δ+28).
- Η πειθαρχική δίωξη του φοιτητή ή της φοιτήτριας ξεκινά με την έγγραφη κλήση σε ακρόαση-απολογία. Αυτή πρέπει να γίνει τουλάχιστον 15 ημέρες αργότερα (άρθ. 26.2).
- Το ΠΣΦ διεξάγει πειθαρχική ανάκριση (άρθ. 27.1.α). Αυτή περιλαμβάνει αυτοψία, εξέταση μαρτύρων, πραγματογνωμοσύνη και ανωμοτί εξέταση του διωκόμενου (άρθ. 27.3).
- Την πειθαρχική ανάκριση διεξάγει μέλος ΔΕΠ που ορίζει ο πρόεδρος ή ο κοσμήτορας του Τμήματος ή της Σχολής του διωκόμενου φοιτητή ή της διωκόμενης φοιτήτριας (άρθ. 27.2). Μετά την ανάκριση ο φοιτητής ή η φοιτήτρια καλείται πάλι σε ακρόαση από το ΠΣΦ.
- Οι αποφάσεις του ΠΣΦ είναι αιτιολογημένες και λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Για την επιβολή της ποινής συνεκτιμώνται η βαρύτητα της πράξης, η υπαιτιότητα, συνθήκες τέλεσης κλπ. Λευκή ψήφος ή αποχή δεν επιτρέπεται (άρθ. 29.4).
- Ο φοιτητής ή η φοιτήτρια μπορεί να ασκήσει αίτηση ακύρωσης ενάντια στην απόφαση του ΠΣΦ στο διοικητικό εφετείο (άρθ. 31).

Η απαγόρευση της λευκής ψήφου και της αποχής κατά την ψηφοφορία του ΠΣΦ είναι πρωτοφανής.

Εισάγοντας θεσμούς της διοικητικής δίκης σε βάρος των φοιτητών και φοιτητριών και υιοθετώντας ορολογία ποινικής δίκης ο νόμος «εγκληματοποιεί» συμβολικά την ακαδημαϊκή ζωή. Φαίνεται ότι δεν προβληματίσε καθόλου τον νομοθέτη: α. Το γεγονός ότι στην συντριπτική πλειονότητά τους οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θεωρούνται νεαροί ενήλικες για το ποινικό δίκαιο, β. Ότι η εμπλοκή των νεαρών ενηλίκων με το δικαστικό σύστημα επιφέρει αποτελέσματα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα καθώς έχει βαριές συνέπειες για τον ψυχισμό τους.

Η πειθαρχική ανάκριση αποτελεί έναν θεσμό που χαρακτηρίζεται από πρωτοφανή σκληρότητα όταν εμπλέκει νέους ανθρώπους. Όχι μόνο επαναφέρει πρακτικές προηγούμενων αιώνων, αλλά αλλοιώνει τη θέση των διδασκόντων, καθώς η σχέση φοιτητών/φοιτητριών – διδασκόντων δεν είναι σχέση προϊσταμένου – υφισταμένου, εργοδότη και εργαζόμενου. Είναι σχέση μαθητείας και αυτό απαιτεί εμπιστοσύνη και κατανόηση.

Στο πλαίσιο της πλήρους αυτοδιοίκησης, τα πανεπιστήμια θα πρέπει να ορίσουν μόνα τους το σύστημα επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων.

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/nomos-4777-2021-phek-25a-17-2-2021.html>

Το Πανεπιστήμιο δεν είναι τόπος
γενικευμένης παρανομίας ούτε
εγκληματολογικά βεβαρυμένος.
Τα προβλήματά του
στη συντριπτική πλειονότητα
των περιπτώσεων μπορεί
να τα λύνει μόνο του και να
παραπέμπει στη δικαιοσύνη ό,τι
εμπίπτει στην αρμοδιότητά της.

